

Stanisław Staszic

1755 – 1826

1879 roku Napoleon Orda wykonał rysunek domu Staszica, zamieszczony następnie w jego „Albumie widoków historycznych Polski” .

Już w 1947 utworzono Społeczny Komitet Odbudowy Domu Staszica. Odbudowę z przeznaczeniem na izbę muzealną przeprowadziła w latach 1947–1948 firma Jurczyk i Spółka. Od 1951 r. budynek jest siedzibą Muzeum Stanisława Staszica.

STANISŁAW STASZIC BYŁ CZWARTYM DZIECKIEM KATARZYNY
I WAWRZYŃCA - BURMISTRZA PIŁY

Miał 2 braci – Antoniego i Andrzeja oraz siostrę – Annę

W młodości był bardzo chorowity, z tego powodu matka poleciła go opiece boskiej czyniąc ślub, iż będzie chodził w sukni duchownej, a gdy dorośnie zostanie księdzem. I tak się stało, ale mały Staś czuł się wyobcowany, koledzy się z niego śmiali, dokuczali mu, nazywali: „księżulek”, „proboszczunio”, „kapelonek”.

Z dzieciństwa zapamiętał słowa: „Jak człowiek chce to wszystko zrobi, tylko musi być uparty”.

Mając 15 lat przetłumaczył z języka francuskiego poemat **Ludwika Racina** „**O religii**”, co było jego pierwszą pracą literacką.

Utwór miał przekonać ludzi, że rozum nieomylnie prowadzi człowieka do religii, a zarazem był podarunkiem dla matki, o której mówił, że jest osobą „**mającą wiele religii, ale z nią i przesady**”.

W 1770 zostaje uczniem **kolegium jezuickiego**

W 1776 kontynuuje studia duchowne w tworzonej **Akademii Poznańskiej**

Na przełomie 1778/1779 kończy studia i uzyskuje **święcenia kapłańskie**

W 1788 otrzymuje probostwo w **Turobinie**.
Pomimo, że był księdzem, nie pełnił funkcji kapłańskich.

W połowie 1779 udał się w podróż do Francji
(po drodze zatrzymał się na krótko w **Lipsku** i **Getyndze**).
Zachwycił go **Paryż**, a w szczególności **College de France**,
gdzie studiował fizykę oraz historię naturalną
Do Francji wybrał się jeszcze raz w 1804 roku.

W Paryżu Staszic nie stronił od kabaretów. „Aby zataić swój stan, przebrał się duchowny wielkopolski, jak to czynił potem w Warszawie, kiedy do teatru uczęszczał.”

Korzystał z kulturalnych rozrywek, obracał się w kręgu pałaców, bibliotek, salonów czytelniczych oraz instytutów naukowych.

Chętnie przestawał w towarzystwie kobiet i bardzo się im podobał.

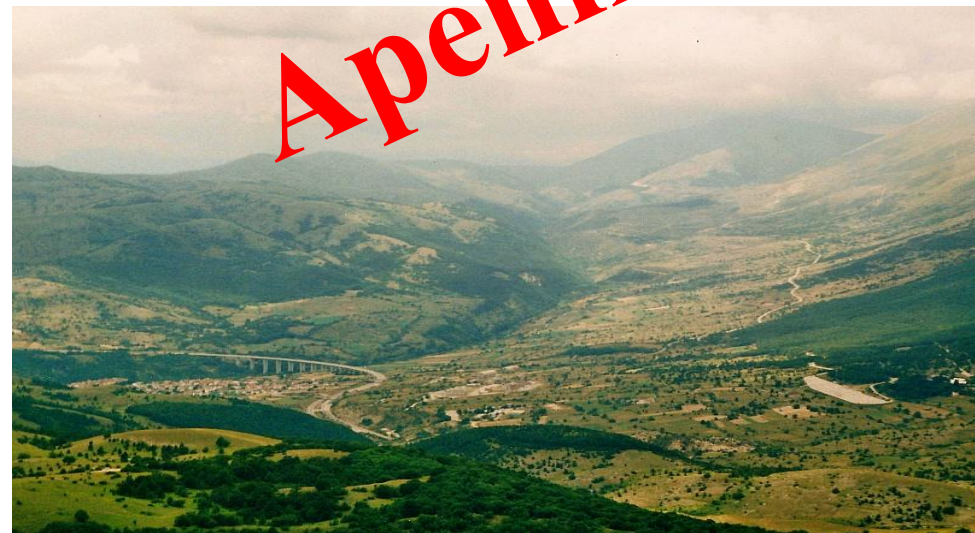
Konstancja wspomina jego rozmowę z pewną damą, która zapytała Staszica: „Czy ksiądz pamięta o tym, że jako duchowny wyrzekł się kobiet?”

Staszic odpowiedział: „Pani wybaczy, wyrzekłem się małżeństwa, ale nigdy kobiet”.

W 1781 r. Staszic odbył podróż w Alpy i Apeniny.

Alpy

Apeniny

Po powrocie do kraju przyjął posadę guwernera u hrabiego Jana Miera, kasztelana inflanckiego.

Następnie rozpoczął pracę guwenera w domu **Andrzeja Zamoyskiego**, Kanclerza Wielkiego Koronnego.

Zajmował się wychowywaniem i nauczaniem Aleksandra (11 lat) oraz Stanisława (6 lat).

Spośród wielu talentów zabrakło jednak Staszicowi talentu pedagogicznego: mówił dużo i o wielu sprawach, nie trzymając się żadnych reguł. Stanisław Zamoyski, jego wychowanek, wspomina swojego nauczyciela jako „człowieka oschłego, twardego, pozbawionego wszelkich sentymentów.”

Rok później (1782) otrzymał doktorat obojga praw **Akademii Zamojskiej** i tamtejszą katedrę języka francuskiego (do roku 1784). Jeszcze dwukrotnie (IV 1790–XII 1791 i XII 1794–VI 1797) wyjeżdżał za granicę. W pierwszym przypadku wyjechał z Zamoyskimi do Wiednia, a następnie do Włoch (do Zamościa powrócił w grudniu 1791). W drugim odwiedził z Zamoyskimi Wiedeń.

*Ex libris Stanisłai
Zamoyski # 1785*

U W A G I
NAD ŻYCIEM
JANA ZAMOYSKIEGO
KANCLERZA I HETMANA W. K.
*Do dzisiejszego stanu Rzeczypospolitey Polskiej
przysłowane, —*

Staszic

1785

Po raz pierwszy w roli pisarza politycznego Staszic wystąpił pisząc książkę „**Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego**”, która ukazała się w 1787 roku.

W książce krytykował niektóre zasady funkcjonowania Rzeczypospolitej, działalność części magnaterii. Zwracał uwagę na szkodliwość liberum veto, pragnął poszerzenia uprawnień politycznych dla chłopów i poprawienia ich sytuacji.

Jesienią 1788 wraz z wychowankami i ich matką – **Konstancją** po raz pierwszy odwiedził **Warszawę**.

Miasto liczyło wówczas 115 tys. mieszkańców, ale na Staszicu zrobiło ponure wrażenie. Pisał: „Zniszczona i wyludniona Warszawa (...) zaledwie siedziba jednego z departamentów Prus Południowych”.

200
PRZESTROGI

DLA

P O L S K I

z TERAZNIEYSZYCH POLITYCZNYCH

EUROPE ZWIĄZKOW

Y

Z PRAW NATURY

WYPADAJĄCE.

przez Pisarza Uwag nad życiem
JANA ZAMOYSKIEGO.

Stanisława Staszica.

Dnia 4. Stycznia 1790.

W **1790 roku** ukazało się kolejne dzieło Staszica: „**Przestrogi dla Polski**”, w której opowiadał się za silną władzą królewską, rozbudową armii, nadal akcentował złą sytuację chłopów.

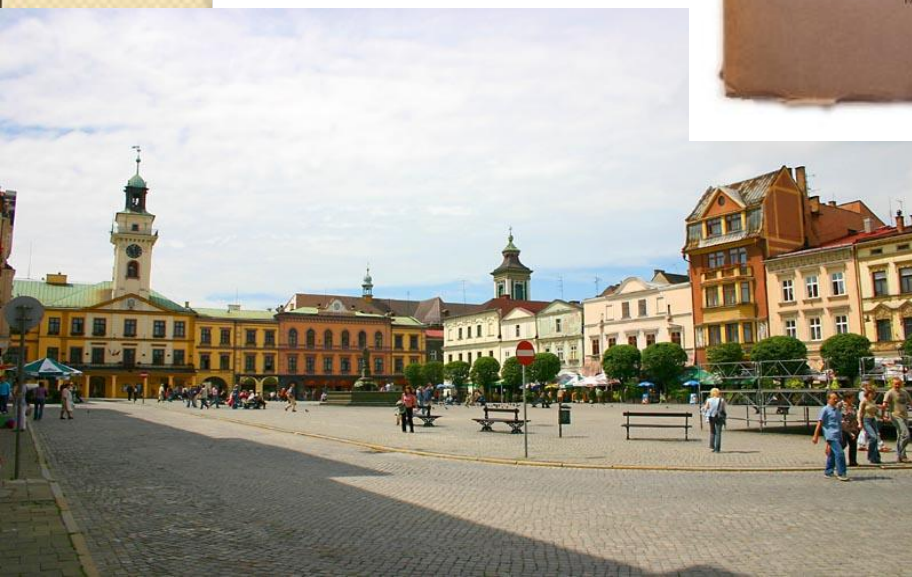
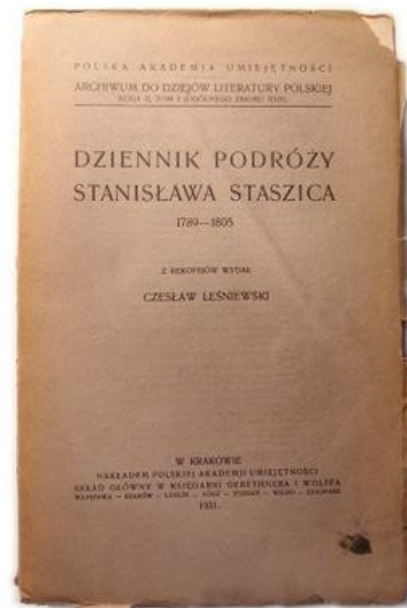
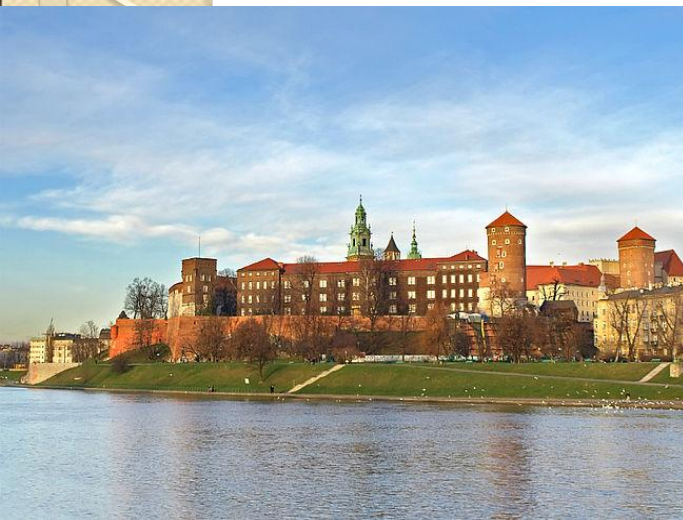
Na pytanie: „Czyliż nie ma dla Polski ratunku?”

**Staszic odpowiadał:
„Owszem, jest, pod
warunkiem
przeprowadzenia
w Polsce reform. które
doprowadzą do powstania
rzeczpospolitej wolnych
i równych obywateli,
w której wszyscy:
i szlachta, i mieszczaństwo
biorą udział w stanowieniu
praw.”**

**Program ustroju państwa
polskiego zawarty
w „Przestrożkach dla Polski” stał
się punktem odniesienia dla
przyszłej Konstytucji 3 Maja.**

W 1790 Staszic wyruszył z Andrzejem Zamoyskim przez **Kraków, Cieszyn, Brno, Wiedeń** na **Półwysep Apeniński**.
Swoje spostrzeżenia z wyjazdu notował w prowadzonym na bieżąco „**Dzienniku podróży**”

Po śmierci Konstancji w 1797, Staszic opuszcza rodzinę Zamoyskich i poświęca się pracy naukowej.

Oparcie i gościnę znalazł w domu córki Konstancji, Anny z Zamoyskich Sapieżyny. Często podróżował.

Współtworzył Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Warszawie.

Przez wiele lat był jego prezesem (1808 – 1825).

Pod jego wpływem Towarzystwo zajmowało się praktycznym wykorzystaniem nauki – np.

jak połączyć kanałami Elbę z Dnieprem,
jak zapobiec pomorowi bydła,
jak poprawić stan sanitarny wsi.

Towarzystwo zostało rozwiązane przez władze rosyjskie w lipcu 1832 roku, w ramach represji po powstaniu listopadowym.

W roku 1905 tradycje pierwszej polskiej akademii przejęło, utworzone wówczas a istniejące do dziś, Towarzystwo Naukowe Warszawskie.

Pałac Staszica

PODRÓŻE PO POLSCE

W 1797 r. odbył podróż naukową w Góry Świętokrzyskie, w okolice Końskich i Sieradza.

**Góry
Świętokrzyskie**

W 1798 r. prowadził badania na Górnym Śląsku oraz Wyżynie Krakowsko - Wieluńskiej

W 1802 r. w okolicy Kielc badał złoża rudy miedzi, cynku, ołowiu, srebra i żelaza. W 1803 r. podjął podróż po obrzeżach Gór Świętokrzyskich w okolicach Szydłowca, Wąchocka, Końskich.

0
Ziemiorództwie Karpatow,

i innych gor i rownin Polski

przez

STANISŁAWA STASZICA.

w WARSZAWIE Roku 1815.
W Drukarni Rządowej.

W latach 1804 – 1805 Staszic odbył podróżę do **Karpat**, gdzie prowadził badania geologiczne, które zaowocowały napisaniem dzieła: „**O ziemiorództwie Karpatów i innych gór i równin Polski**”(1815).

Umieścił w nim m.in. cztery mapy geologiczne oraz przekrój geologiczny Polski

OJCIEC GEOLOGII POLSKIEJ

W 1804 i 1805 wyruszył na wyprawę w **Tatry**, gdzie poznawał górską florę i faunę oraz sposób życia górali.

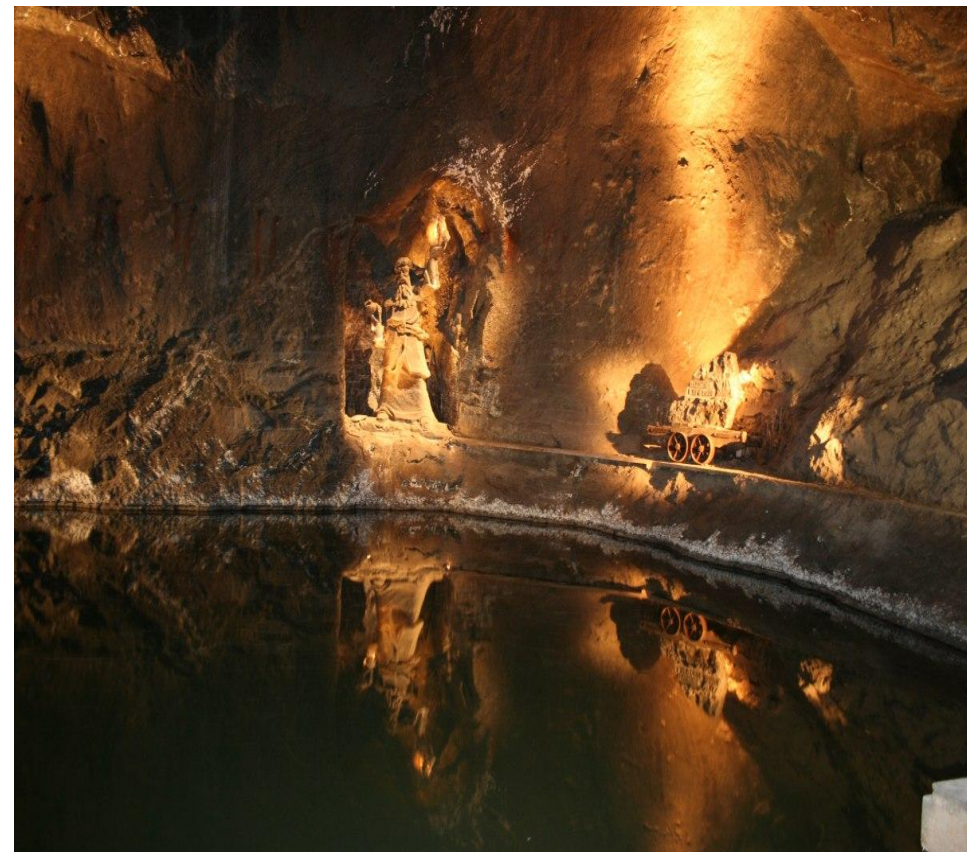

Tatry

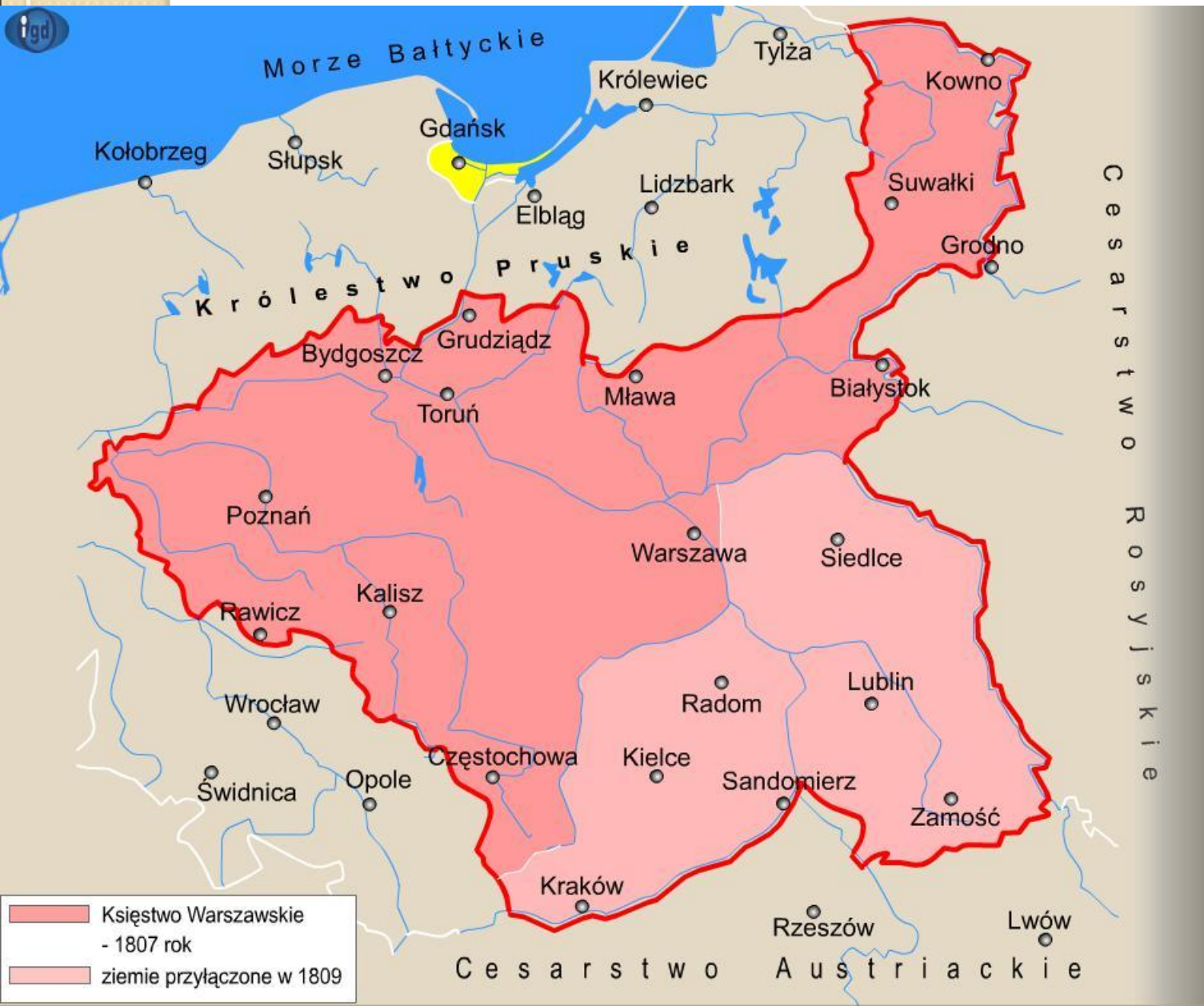
Staszic wszedł na Krywań i Łomnicę (21 sierpnia 1805 – pierwsze wejście na szczyt). Mierzył głębokość wody i temperaturę Morskiego Oka.

Prowadził badania w **kopalni soli w Wieliczce**, o której pisał, że jest **„największa i najbogatsza w Europie”**. „Do kopalni jest dwojaki sposób wyjścia, albo przez spuszczenie się szybem, albo schodząc z jednej do drugiej kondygnacji schodów. Na pierwszą kondygnację jest schodów 360. Na drugą 150, na trzecią także przeszło 150”.

Zwiedził Beskidy, Ukrainę i Wołyń. 24 lipca 1804 r. wszedł na Babią Górę, gdzie dokonał pomiarów.

W 1807 r. Napoleon Bonaparte utworzył na ziemiach polskich Księstwo Warszawskie, powiększone w 1809 r.

Polityczna działalność Staszica

Stanisław Staszic w lutym został członkiem **Izby Edukacyjnej** w Księstwie Warszawskim, w czerwcu 1807 r. - **Dyrekcji Skarbowej**, w listopadzie 1808 r. **referendarzem Stanu przy Radzie Stanu** oraz członkiem **Izby Edukacyjnej**.

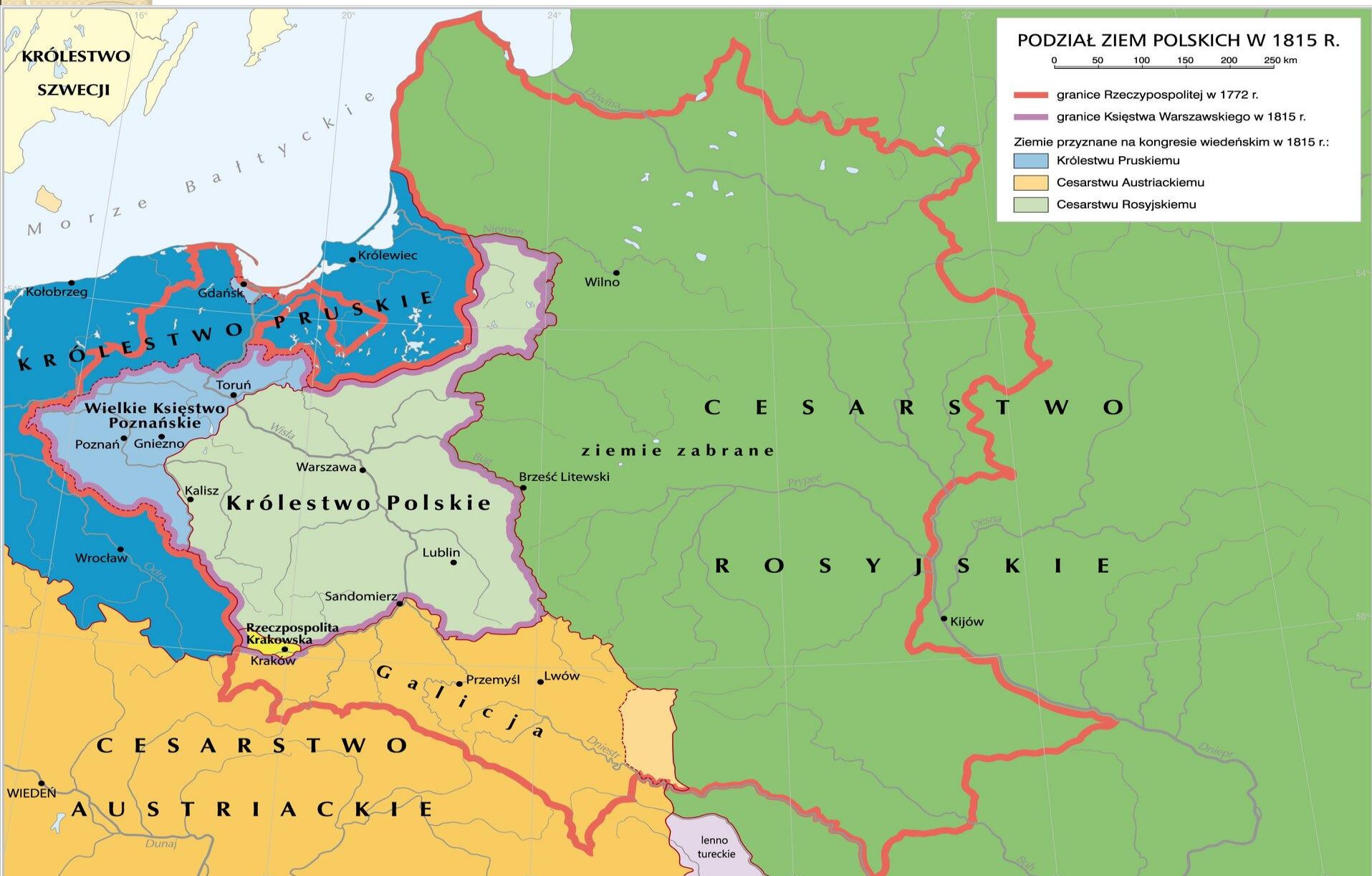
Zajmował się: sprawami skarbowymi, organizowaniem administracji na terenach wyzwolonych spod zaboru austriackiego, zagadnieniami gospodarczymi, urządzaniem miast, pocztą, przygotowaniem projektu kodeksu karnego (1819 – skrzynki pocztowe w Warszawie).

W 1815 r. został członkiem **Rady Stanu**, a następnie otrzymał nominację na członka **Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego** w Królestwie Polskim.

Zajmował się organizacją szkolnictwa i cenzurą.

W 1824 Staszic został mianowany **ministrem stanu**, najwyższej władzy kolegialnej Królestwa Polskiego.

W 1815 powstało Królestwo Polskie połączone unią personalną z Rosją pod berłem cara Aleksandra I.

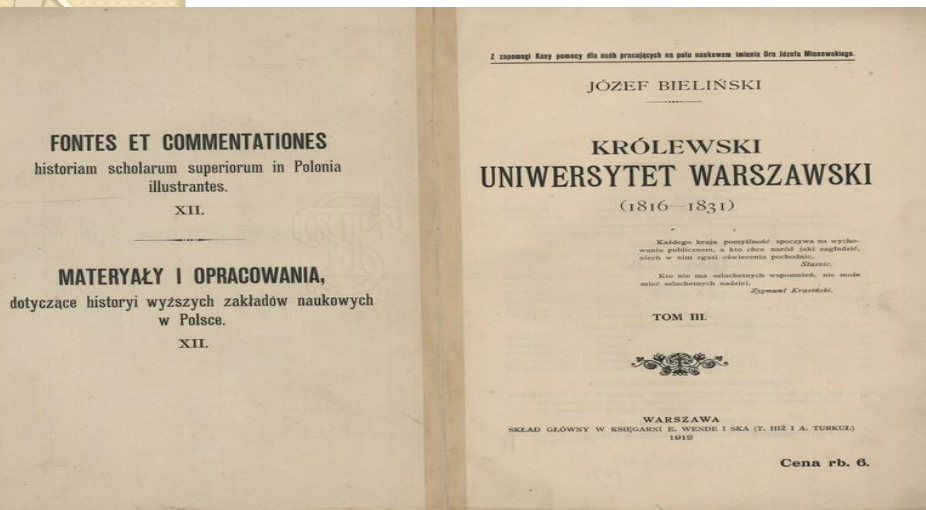

DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWA

W 1816 r. Staszic założył Szkołę Akademiczno – Górniczą w **Kielcach** oraz z pomocą Stanisława Kostki Potockiego, Szkołę Główną Warszawską.

W 1816 r. utworzono również **Królewski Uniwersytet w Warszawie**, którego Radzie Głównej przewodniczył Staszic. Był oprócz tego inicjatorem utworzenia w roku **1825 Szkoły Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego**, która później została wyższą uczelnią.

W 1816 r. z inicjatywy Staszica przystąpiono do tworzenia **Ogrodu Botanicznego w Warszawie, Instytutu Agronomicznego na Marymoncie** (pierwsza uczelnia rolnicza w kraju).

W 1817 r. przy jego udziale założono w Warszawie **Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych**.

Właściciel Ziemi

Staszic, dzięki ogromnej pracowitości i oszczędności, skromnemu trybowi życia oraz własnej przedsiębiorczości stał się właścicielem **14 tys. morgów urodzajnej ziemi wraz z miastem Hrubieszowem.**

Założył tam **Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie**, osobliwą organizację, której celem było polepszenie doli włościan. Społeczność Towarzystwa, równą pod względem posiadanych praw stanowili: miejscowi gospodarze – ojcowie rodzin (329), ale także bezrolni chłopci, urzędnicy administracyjni, nauczyciele, dzierżawcy młynów oraz lekarz, wójt i burmistrz miasta.

Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie – pierwsza w Europie organizacja przedspółdzielcza, funkcjonowała według zasad drobiazgowo opisanych przez Staszica.

Tworzyły one system bodźców, mających przyczynić się do wzrostu pracowitości, oszczędności i gospodarności jego członków. Podpisany kontrakt zobowiązywał ich np. do niesienia pomocy współtowarzyszom dotkniętym przez klęski żywiołowe, opieki nad sierotami, inwalidami i starcami, utrzymywania pełnych spichlerzy na wypadek głodu.

Założyciel traktował Towarzystwo jako wzór sposobu urzędzenia wsi na ziemiach polskich. **Eksperyment Hrubieszowski z powodzeniem funkcjonował aż do wybuchu II wojny światowej – przez ponad 120 lat!**

FILANTROP I DOBROCZYŃCA

Sfinansował liczne warszawskie pomniki, np. pomnik **Mikołaja Kopernika** czy **księcia Józefa Poniatowskiego**, wykonane przez sławnego rzeźbiarza **Bertela Thorvaldsena**

Otrzymane odznaczenia

**Order Orła Białego
1824**

**Order Świętego Stanisława
1815**

W testamencie zapisał **szkole wydziałowej
w Hrubieszowie 60000 zł.**

Przekazał duże sumy na **instytucje wspierające chorych
i ubogich:**

Szpital Dzieciątka Jezus w Warszawie – 200 tys. złotych;

Dom zarobkowy dla ubogich w Warszawie – 200 tys. złotych;

Utrzymanie przy klinice wydziału lekarskiego(...) kilku osób
chorych na pomieszanie władz umysłowych, czyli pospolicie
zwanych „wariatów” – 100 tysięcy złotych;

Instytut Głuchoniemych - 45 tys. złotych;

Towarzystwo Przyjaciół Nauk obdarował swoją bogatą
biblioteką wraz z rękopisami prac.

Stanisław Staszic zmarł 20 stycznia 1826

Jego pogrzeb odbył się 24 stycznia i był wielką manifestacją narodową ludności Warszawy.

Tłumy (około 14 tys.) towarzyszyły zmarłemu na Bielany. Kondukt żałobny przeszedł 13 km z Pałacu TPN. Karawan jechał pusty, trumnę z ciałem nieśli członkowie TPN i akademicy.

W mieście były pozamykane sklepy i urzędy.

W pogrzebie brał udział m.in. 16-letni Fryderyk Chopin.

Grób Staszica

Opiekun Grobu
Zespół Szkół nr. 10
im. Stanisława Staszica
w Warszawie

TOWARZYSTWO ROLNICZE HRUBIESZOWSKIE
W MEMO ZAŁOZYCIELOWI. 1876 R.

STANISŁAW STASZIC

1806

Ważne dzieła

„**Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego**” – propozycje środków zaradczych dla ratowania kraju przed podziałem i upadkiem.

„**Przestrogi dla Polski z teraźniejszych politycznych Europy związków i z praw natury wypadające**” – rozważania nad ustrojem Rzeczypospolitej szlacheckiej oraz koncepcją narodu.

„**O ziemiorództwie Karpatów i innych gór i równin Polski**”

„**Ród ludzki**” - wierszowany utwór dydaktyczny, przedstawiający w 18 księgach poglądy autora na temat filozofii, przyrody, społeczeństwa i historii.

„**Ostatnie moje do spółrodaków słowo**” - wzywał rodaków, by „w braterstwie z Rosjanami” w wielkiej słowiańskiej rodzinie łączyli się i oświecali.

„**Dziennik podróży 1789-1805**” - opisuje wędrówki autora po Tatrach oraz Podtatrzu Polskim i Słowackim wraz z opisem wykonanych tam przez niego marszrut i wspinaczek, badań i obserwacji przyrodniczych.

„**O statystyce Polski**. Krótki rzut wiadomości potrzebnych tym, którzy ten kraj chcą oswobodzić i tym, którzy w nim chcą rządzić”.

„**Autobiografia**”

Kopia pierwszej i ostatniej strony autobiografii Staszica

Wroble Kryszyzowa mego.

W roku 1755. w miesiącu Listopadzie urodziłem się
w mieście Piła z rodzicami powiatowemi starostwami & dzie-
mny był piątym lat trzynastu urodzenia góry Górnicy Kielec
tego uzbierany na Darmistrze. Wyjechał wrócić przed latami
do Warszawy Kiełczyga. Tam naukę swoją przetrwał, przetrwał ma
wstąpiłi przynajmniej, wrócił się w mieście granicy leżących
doń ugi lato naładował piast i ugi. W roku 1770 lat miasto
wrócił z tam Kiełczygą przetrwał. W rok mój ugi pierwszy
szkoła obła miasta był dyktantem narodził się gwałty i to-
ca przetrwał. Wyjechał się ugi ugi przetrwał
i przy bractwie obła gwałty przetrwał i przetrwał
Kiełczyga i przetrwał Kiełczygą przetrwał miasta wstąpiłi
Kiełczyga mój był ugi przetrwał na Darmistrze
Kiełczyga miasta przez lat ugi przetrwał ugi przetrwał
ugi przetrwał ugi przetrwał ugi przetrwał przetrwał to
przez lat Kiełczyga. Kiełczyga otas ugi przetrwał
ugi przetrwał, był ugi przetrwał na przetrwał i przetrwał
przetrwał.

wielką przetrwał wprawy inajmniej ugi przetrwał
towa przetrwał ugi przetrwał przetrwał przetrwał
przetrwał przetrwał przetrwał, aby się przetrwał Kiełczy-
gą przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał
przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał
przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał

W takim samym wydanem przetrwał przetrwał
wrócił przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał
Uwagi nad dziełem Jana Łomżyńskiego A przetrwał
przetrwał przetrwał: Przetrwał przetrwał!

Tętu jest przetrwał, przetrwał przetrwał i przetrwał przetrwał
przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał

Przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał
przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał
W Warszawie. D. 22. Lutego 1840.

A. Kiełczyga przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał
przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał

A. Kiełczyga przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał
przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał przetrwał

Cytaty Stanisława Staszica

„Dobry człowiek woli sam cierpieć niż na cierpienia drugih patrzeć.”

„Gdy Polacy będą umieć siebie samych cenić w domu, będą ich cenić i za granicą.”

„Pierwszym obowiązkiem człowieka jest pracować. Tylko przez pracę staje się obywatelem użytecznym.”

„Paść może i Naród wielki; zniszczyć nie może, tylko nikczemny.”

„Ten król jest najniezszczęśliwszy, który prawdy nie słyszał.”

„Wolno zapomnieć o godnościach, ale nigdy o swojej godności.”

„Z samych panów zguba Polaków.”

„Być narodowi użytecznym.”

„Młodzieży! Ty każdego narodu droga, narodu naszego jedyna nadziejo!”

- **W Polsce jest 57 szkół średnich imienia Stanisława Staszica.**

44 z nich należą do Ogólnopolskiego Klubu Szkół Staszicowskich.

- **Starania o nadanie ruchowi statusu stowarzyszenia zakończyły się w dniu 23 lutego 1990 roku postanowieniem VIII Wydziału Cywilnego Rejestracji Związków Zawodowych i Stowarzyszeń Sądu Wojewódzkiego w Warszawie. W dniu rejestracji stowarzyszenie liczyło 30 członków-założycieli. Wśród nich był nauczyciel ZSTiL w Czechowicach – Dziedzicach, Tadeusz Jasionek.**

AKT

przyjęcia do

**TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ
SZKÓŁ STASZICOWSKICH**

Na podstawie § 9 i 11 Statutu

Towarzystwa Przyjaciół Szkół Staszicowskich
stwierdza się, że

**ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNYCH
im. Stanisława Staszica
w CZECHOWICACH-DZIEDZICACH**

jest członkiem wspierającym

Towarzystwa Przyjaciół Szkół Staszicowskich
oraz członkiem
Ogólnopolskiego Klubu Szkół Staszicowskich

Prezes

Towarzystwa Przyjaciół Szkół Staszicowskich

PREZES ZARZĄDU
Towarzystwa Przyjaciół Szkół Staszicowskich
mgr Bronisław Bury

/rok powstania - 1987, rok rejestracji - 1990/

ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNYCH
i LICEALNYCH
im. STANISŁAWA STASZICA
w CZECHOWICACH - DZIEDZICACH

Z okazji **ROKU STASZICOWSKIEGO** XVII Ogólnopolskie Sympozjum Szkół Staszicowskich przekazuje Kierownictwu, Radzie Pedagogicznej, Samorządowi Uczniowskiemu i wszystkim sojusznikom Waszej szkoły serdeczne podziękowania za dotychczasowy twórczy udział w popularyzowaniu myśli i dokonaniach Patrona szkół klubowych - STANISŁAWA STASZICA.

Rok Staszicowski ogłoszony uchwałą Prezydium Polskiej Akademii Nauk dla uczczenia 250 rocznicy urodzin i zbliżającej się 180 rocznicy śmierci naszego Patrona jest ważnym wydarzeniem w sferze oświaty, nauki i kultury polskiej. Nasze stowarzyszenie i większość szkół skupionych w Ogólnopolskim Klubie Szkół Staszicowskich aktywnie uczestniczy w obchodach Roku Staszicowskiego, które trwać będą do końca stycznia 2006r. Wśród organizatorów i uczestników tych obchodów jest także Wasza szkoła i jej wspaniała społeczność.

Z upoważnienia

XVII Ogólnopolskiego Sympozjum
Szkół Staszicowskich

mgr Bronisław Bury

Prezes stowarzyszenia

W dotychczasowych edycjach *Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Stanisławie Staszicu i Jego Epoce* ujawniło się wiele autentycznych talentów, wśród nich uczniowie naszej szkoły, którzy byli laureatami w finałach etapu centralnego:

- **1997– Damian Zolich (zdobywca II miejsca)**
- **1999 – Katarzyna Sostaric**
- **2001 – Barbara Talik**
- **2003 - Piotr Bukowski**
- **2005 – Tomasz Gawełek (zdobywca I miejsca)**
- **2007 – Aneta Damaz**
- **2010 – Jakub Cieślik**
- **2012 - Mateusz Michna**

AUTOR PREZENTACJI

MAŁGORZATA NIKIEL